

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

Кафедра тактико-спеціальної підготовки

**СИЛАБУС
навчального курсу «Цивільний захист»
спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
форма навчання: денна**

Кредити та кількість годин: 4 кредити ECTS; години: 16 лекційних, 8 семінарських, 16 практичних та 80 самостійна робота.

Чернігів – 2019

Анотація курсу

Метою державної політики у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру є забезпечення гарантованого захисту життя і здоров'я людей, земельного, водного і повітряного простору, об'єктів виробничого і соціального призначення у допустимих межах показників ризику, критерії яких встановлюються для конкретного періоду розвитку з урахуванням вітчизняного та світового досвіду у цій галузі.

Природно-техногенна ситуація в Україні залишається напруженою, а в ряді її складових і в окремих регіонах країни – загрозливою. Моніторинг природної та техногенної безпеки впродовж останніх років підтверджує тенденцію до збільшення потенційних ризиків у галузі цивільного захисту. У цьому аспекті набувають своєї практичної ваги питання прогнозування та запобігання надзвичайних ситуацій техногенного характеру. Досвід підтверджує, що необхідно насамперед проводити постійний моніторинг найнебезпечніших об'єктів.

Світовий досвід, а також досвід нашої держави показує, що ризики військового та мирного часу значно схожі між собою, а методи захисту населення і зовнішнього середовища практично ідентичні.

Цивільний захист – це функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період.

Навчальна дисципліна «Цивільний захист» є логічним спадкоємцем дисципліни «Цивільна оборона» і належить до професійно-практичного циклу дисциплін та стосується вирішення питань захисту населення і території України від надзвичайних ситуацій (НС) та їх наслідків.

Освоївши матеріал навчальної дисципліни “Цивільний захист” спеціалісти, магістри у відповідних напрямках підготовки, повинні бути здатними вирішувати професійні завдання з урахуванням вимог ЦЗ та володіти головними професійними компетенціями для забезпечення реалізації вказаних завдань.

Мета курсу

Метою викладання навчального курсу “Цивільний захист” є формування у майбутніх фахівців необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь з питань планування, організації та проведення заходів з евакуації та оповіщення населення при виникненні надзвичайних ситуацій, забезпечення захисту населення у надзвичайних ситуаціях, оцінки обстановки в осередках ураження, надання населенню методичної допомоги щодо дій у надзвичайних ситуаціях, підготовки пропозицій щодо підвищення стійкості роботи об'єктів господарювання в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу.

Організація навчання
Тематичний план

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Семінари	Практичні заняття	Самостійна робота
Розділ 1. Загальна підготовка						
1	Основи цивільного захисту	16	2	2	2	10
2	Надзвичайні ситуації та їх наслідки. Надзвичайні ситуації техногенного характеру	14	2	2	2	8
Розділ 2. Джерела небезпеки життєдіяльності людини						
3	Надзвичайні ситуації та їх наслідки. Надзвичайні ситуації природного характеру	14	2		2	10
4	Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження	16	2		2	12
Розділ 3. Інженерна обстановка, дії в єдиній системі цивільного захисту						
5	Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС	14	2	2	2	8
6	Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту	16	2	2	2	10
Розділ 4. Захисні споруди						
7	Спеціальна функція у сфері цивільного захисту	14	2		2	10
8	Захист населення та територій від надзвичайних ситуацій	16	2		2	12
Всього годин за курсом		120	16	8	16	80

Завдання до семінарів та практичних занять

Семінарські заняття

Готуючись до семінарського заняття Ви маєте підготувати конспект питань, що містяться в плані відповідної теми. Наявність конспекту всіх (!) питань та ваша присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від вашої активності та якості підготовки). Відсутність конспекту або неповний конспект, навіть за умови вашої присутності на семінарі, оцінюється в 0 балів.

Плани семінарських занять

Тема 1. Основи цивільного захисту.

1. Надзвичайні ситуації в Україні та їх класифікація.
2. Цивільна оборона та цивільний захист України – основа безпеки від надзвичайних ситуацій.
3. Організація цивільного захисту на підприємстві, в установі, організації.
4. Організація дослідження і методика оцінки стійкості роботи об'єкта промисловості.
5. Зниження ризиків і пом'якшення наслідків НС техногенного та природного характеру.

Література: основна № 1, 2, 4,; допоміжна № 2-4.

Тема 2. Надзвичайні ситуації та їх наслідки.

1. Надзвичайна ситуація державного рівня.
2. Надзвичайна ситуація регіонального рівня.
3. Надзвичайна ситуація місцевого рівня.
4. Надзвичайна ситуація об'єктового рівня.
5. Наслідки надзвичайних ситуації при аварії на вибухонебезпечних об'єктах.
6. Наслідки надзвичайних ситуації при аварій на радіаційно небезпечних об'єкта

Література: основна № 1, 2, 4, 7, 8, 10; допоміжна № 2-4, 5, 9, 11.

Тема 5. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС

1. Класифікація НС в Україні та порядок реагування і ліквідації їх наслідків.
2. Осередки ураження при застосуванні зброї масового ураження та звичайних засобів ураження.
3. Надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру.
4. Основні норми поведінки і дії людей при техногенних надзвичайних ситуаціях.
5. Само- і взаємодопомога при травмах і ураженнях.

Література: основна № 1, 2, 4, 7-9; допоміжна № 2-4, 7, 12.

Тема 6. Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту

1. Основні принципи та способи захисту населення і території. Інженерний захист робітників та службовців об'єкту.
2. Організація і проведення евакуаційних заходів.
3. Радіаційний та хімічний захист.
4. Основні характеристики токсичних властивостей небезпечних хімічних речовин.
5. Вражаючі чинники аварій на радіоактивно небезпечному об'єкті.
6. Захист продовольчої сировини, готової продукції та води в умовах надзвичайних техногенних ситуацій.

Література: основна № 1- 4, 5, 6-8, 10; допоміжна № 1, 3, 4, 10.

Практичні заняття

Підготовка до практичного заняття передбачає опрацювання матеріалів (текстів) необхідних для успішного виконання практичних завдань. Отже, ваші бали залежать від вашої попередньої підготовки.

Завдання до практичних занять

Тема №1: «Основи цивільного захисту».

Навчальні питання, що відпрацьовуються

НС, причини виникнення та складові системи їх моніторингу. Галузевий моніторинг за станом безпеки у відповідній сфері відповідальності центральних органів виконавчої влади. Найменування та визначення основних показників джерел природних НС та номенклатура, позначення, розмірність і порядок визначення параметрів уражаючих чинників джерел техногенних НС, які контролюються і підлягають прогнозуванню.

Тема №2: «Надзвичайні ситуації та їх наслідки. Надзвичайні ситуації техногенного характеру».

Навчальні питання, що відпрацьовуються

Структурно-функціональна модель протидії НС (попереджувальна, компенсаційна, комплексна тощо). Загальні принципи превентивного та оперативного (аварійного) планування заходів щодо зниження ризиків і зменшення масштабів НС. Вимоги до складу, змісту та форми плануючої документації.

Тема №3: «Надзвичайні ситуації та їх наслідки. Надзвичайні ситуації природного характеру».

Навчальні питання, що відпрацьовуються

Шляхи забезпечення оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій. Сховище. Категорії сховищ. Види сховищ за місцем розташування та їх об'ємно-планувальні рішення. Протирадіаційне укриття.

Швидкоспоруджувана захисна споруда цивільного захисту. Споруда подвійного призначення. Найпростіше укриття. Захисні споруди цивільного захисту постійній готовності. Евакуація. Евакуаційні органи. Загальна і обов'язкова евакуація. Способи забезпечення інженерного захисту територій. Завдання і принципи організації радіаційного і хімічного захисту населення і територій. Медичний захист. Біологічний захист населення, тварин і рослин. Психологічний захист.

Тема №4: «Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження».

Навчальні питання, що відпрацьовуються

Характеристики зон радіоактивного, хімічного та біологічного зараження. Визначення параметрів зон забруднення радіоактивними (РР) та небезпечними хімічними речовинами (НХР) під час аварійного прогнозування можливої обстановки за відповідними таблицями (класу стійкості атмосфери, напряму розповсюдження хмари, потужності рівня радіації, доз опромінення людей, приведеної величини часу початку і тривалості опромінення, довжини та ширини зон забруднення (для РР) та площі зони, глибини, часу підходу хмари забрудненого повітря до ОГ (для НХР), тривалості дії ураження РР, НХР.

Розрахунок масштабів хімічного забруднення при довгостроковому прогнозуванні за еквівалентними значеннями небезпечно хімічних речовин в первинній і вторинній хмарі. Методика розрахунку зон проведення загальної та часткової негайної евакуації на ранній фазі розвитку радіаційної аварії.

Тема №5: «Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС».

Навчальні питання, що відпрацьовуються

Характеристика зон небезпечних геологічних процесів і явищ. Визначення показників, що характеризують ушкодження будівель, споруд та обсяги завалів у зонах НС, спричинених природними чинниками фізичного походження. Інженерна підготовка зсувних та зсувонебезпечних територій. Характеристика зон затоплень, які виникають під час руйнування підпірних споруд (греблі) водосховищ. Визначення параметрів, характеру руху хвилі прориву при повному руйнуванні підпірних споруд водосховища. Розрахунок хвилі прориву при частковому руйнуванні греблі. Порядок нанесення на карту ділянки затоплення місцевості.

Тема №6: «Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту».

Навчальні питання, що відпрацьовуються

Забезпечення техногенної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях, як складової частини цивільного захисту. Шляхи і способи підвищення стійкості роботи промислових об'єктів. Забезпечення надійного захисту та життєзабезпечення виробничого персоналу. Захист та

раціональне розміщення основних виробничих фондів, зонування території об'єкту. Захист технологічного обладнання, удосконалення господарсько-виробничих зв'язків, робота за спрощеною технологією, використання місцевих ресурсів. Підвищення стійкості виробничих будівель і споруд, комунально-енергетичних і технологічних мереж. Підвищення протипожежної стійкості. Обмеження ураження від вторинних факторів при аваріях. Підготовка до відновлення виробництва. Резервування матеріальних та фінансових ресурсів.

Тема №7: «Спеціальна функція у сфері цивільного захисту».
Навчальні питання, що відпрацьовуються

Забезпечення діяльності ОГ, у власності якого перебуває об'єкт підвищеної небезпеки Критерії ідентифікації ОГ, що підлягають декларуванню безпеки. Визначення об'єктів підвищеної небезпеки (ОПН) 1 або 2 класу за масою небезпечних речовин та за відстанню. Порядок декларування безпеки ОПН. Методики визначення ризиків та їх прийнятних рівнів для декларування безпеки ОПН. Ліцензування діяльності об'єкту підвищеної небезпеки. Страхування відповідальності за завдану шкоду внаслідок експлуатації небезпечного об'єкту. Порядок створення і використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації НС. Організація роботи щодо проведення нагляду та здійснення контролю за обстановкою на ПНО, що входять до складу галузі, включаючи прилеглу до них територію.

Тема №8: «Захист населення та територій від надзвичайних ситуацій».

Навчальні питання, що відпрацьовуються

Навчальні питання

1. Одягання загальновійськового фільтруючого протигаза (норм. №1,2).
2. Одягання загальновійськового захисного комплексу та протигаза (норм. №4).
3. Одягання спеціальної захисної одягу та протигаза (норм. №5).
4. Дії за сигналом "Хімічна тривога" (норм. №8).

МАТЕРІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:

1. Протигази РШ-4 - для всього особового складу групи;
2. Респіратори Р-2М - для всього особового складу групи;
3. Загальновійськового захисний комплект - для всього особового складу групи;
4. Костюм легкий захисний Л-1 - для всього особового складу групи секундомір.

Завдання для самостійної роботи

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання завдань самостійної роботи вам необхідно зробити конспект нижчезазначених питань. Кожне питання має бути ґрунтовно висвітлене в обсязі не менше двох сторінок рукописного тексту.

1. Визначення поняття „Цивільний захист”.
2. Визначення поняття „Надзвичайна ситуація”.
3. Основні причини виникнення надзвичайних ситуацій в Україні.
4. Класифікаційна ознака надзвичайної ситуації, порогове значення класифікаційної ознаки надзвичайної ситуації.
5. Мета впровадження класифікації надзвичайних ситуацій та відповідно з якими нормативними документами вона здійснюється.
6. Алгоритм класифікації надзвичайної ситуації.
7. Які надзвичайні ситуації відносяться до надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.
8. Які надзвичайні ситуації відносяться до надзвичайних ситуацій соціальних та воєнних.
9. За яких умов надзвичайну ситуацію можна вважати надзвичайною ситуацією державного рівня.
10. За яких умов надзвичайну ситуацію можна вважати надзвичайною ситуацією регіонального рівня.
11. За яких умов надзвичайну ситуацію можна вважати надзвичайною ситуацією місцевого рівня.
12. Об'єкт спостереження та основні завдання моніторингу надзвичайних ситуацій.
13. Призначення та завдання розрахунково-аналітичних груп.

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання виконуються у вигляді реферату або презентації. При написанні есе доцільним буде скористатись порадами за посиланням: <https://zno.if.ua/?p=985>

Теми індивідуальних навчально-дослідних завдань:

1. Що включає в себе оповіщення та інформування у сфері цивільного захисту.
2. Загальнодержавна, регіональна та спеціальна система централізованого оповіщення.
3. Локальні та об'єктові системи оповіщення.
4. Евакуація та евакуаційні органи.
5. Що передбачає проведення загальної та часткової евакуації.
6. Основні завдання, що стоять перед евакуаційними органами.
7. Що таке панування евакуації та що є вихідними даними для планування евакуації населення міста.
8. Що входить до обов'язків міської (районної) евакуаційної комісії і штабу цивільного захисту міста (району).
9. Чим займається об'єктова евакуаційна комісія.
10. Призначення збірних евакуаційних пунктів.
11. Призначення прийомних евакуаційних пунктів.
12. Призначення проміжних пунктів евакуації.
13. Що таке транспортне забезпечення евакуації.
14. Що включає матеріальне забезпечення евакуації.
15. Розкрити поняття „Захисні споруди” та „Сховища” .
16. Із яких приміщень складаються сховища.
17. Для чого призначені протирадіаційні укриття.

Порядок оцінювання

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в Таблиці 1

Таблиця 1

№	Назва теми	Всього балів	Форма заняття та		
			Лекції (ведення конспекту)	Семінари (конспектування, питань, виступ, доповнення)	Практичні Заняття (опрацювання матеріалів для підготовки, успішне виконання завдань)
Розділ 1. Загальна підготовка					
1	Основи цивільного захисту	8	1	4	3
2	Надзвичайні ситуації та їх наслідки. Надзвичайні ситуації техногенного характеру	8	1	4	3
Розділ 2. Джерела небезпеки життєдіяльності людини					
3	Надзвичайні ситуації та їх наслідки. Надзвичайні ситуації природного характеру	4	1		3
4	Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження	4	1		3
Розділ 3. Інженерна обстановка, дії в єдиній системі цивільного захисту					
5	Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС	9	1	5	3
6	Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту	9	1	5	3
Розділ 4. Захисні споруди					
7	Спеціальна функція у сфері цивільного захисту	4	1		3
8	Захист населення та територій від надзвичайних ситуацій	4	1		3
Разом		50	8	18	24
Виконання завдань для самостійної роботи				5	
Написання ІНДЗ				5	
Іспит				40	
Всього				100 балів	

За ведення конспекту лекцій нараховується 1 бал за кожен тему, що повністю відображена у вашому конспекті. Таким чином, за роботу на лекціях ви можете отримати до 5 балів. Нагадуємо, що під час лекцій та інших занять не припустимо відволікатись розмовами, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь який інший спосіб. Запізнення на лекцію так само не припустимі, викладач залишає за собою право не допустити до заняття студента, що порушує дисципліну або запізнюється. Поважайте працю викладача, ваших товаришів по навчанню та себе – дотримуйтесь дисципліни під час освітнього процесу. Ці ж самі правила поведінки поширюються й на інші форми занять (семінари, практичні). Користування гаджетами для доступу до мережі Інтернет припустиме лише під час семінарських/практичних занять за вказівкою чи дозволом викладача. Пропущені лекції слід відпрацювати переписавши конспект та продемонструвавши його викладачу, при цьому слід бути готовим відповісти на його питання за змістом лекції.

Робота на семінарах оцінюється за наступними критеріями:

- ваша присутність та повний конспект семінарських питань забезпечують вам 1 бал;
- для того аби отримати ще один бал слід брати участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань);
- виступ із доповіддю на питання за планом семінарського завдання може принести вам ще один бал за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню;
- якщо, при виступі, ви проявите ґрунтовну підготовку, висловіте власну точку зору щодо висвітлюваної проблеми й підкріпите її аргументацією, правильно відповісте на уточнюючі питання викладача то можете отримати ще 1 бал.

Таким чином ваша участь в роботі семінару може принести вам до 4 балів за одне заняття. Пропущений семінар відпрацьовується написанням конспекту всіх питань з плану заняття та відповідями на питання викладача за змістом семінару під час відпрацювання.

Практичні заняття можуть принести вам по 2,5 бали за одне заняття за умови попереднього опрацювання матеріалів для підготовки до заняття й успішного виконання всіх завдань безпосередньо на самому занятті. Не виконання завдань знижує ваш бал пропорційно відсотку й рівнів складності завдань з якими ви не впорались. Ваша присутність без підготовки та нездатність впоратись із завданнями оцінюється 0 балів. Відпрацювання

пропущених чи оцінених у 0 балів занять відбувається за умови попереднього ознайомлення з матеріалами для підготовки до практичного заняття та виконання завдань запропонованих викладачем (увага – завдання можуть відрізнятись від тих, що вирішували ваші одногрупники).

Самостійна робота оцінюється викладачем з розрахунку 0,5 бала за два повністю висвітлених в конспекті питання з вищенаведеного списку. За виконання завдань для самостійної роботи ви можете отримати до 2,5 бали.

Кожен курсант (студент, слухач) має до кінця квітня написати та надати викладачу індивідуально дослідне завдання на тематику з запропонованого переліку або за власною темою узгодженою з викладачем. Успішне виконання цього завдання оцінюється в 5 балів. При цьому оцінка відбувається узагальненням балів за 5 критеріями: 1) грамотність та оформлення – 0,5 бала; 2) відповідність змісту темі – 0,5 бала; 3) структурна логічність – 0,5 бала; 4) аргументованість висновків – 0,5 бала; 5) оригінальність роботи та культура посилань на джерела – 0,5 бала.

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді усного заліку на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. На заліку викладач задає вам 4 питання з переліку наведеного нижче, кожна відповідь дає вам до 10 балів. Якщо під час проходження курсу ви набрали 60 балів то маєте право не здавати залік вдовольнившись підсумковою оцінкою відповідно до кількості набраних балів. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання до заліку

1. Основна мета державної політики у сфері захисту населення і території від НС.

2. Центральні органи виконавчої влади, які здійснюють державну політику та управління у сфері цивільного захисту.
3. Організаційна структура ЦЗ ОГД.
4. Створення державної системи захисту населення і території.
5. Законодавча база діяльності ЄСЦЗ.
6. Органи управління СС ЦЗ.
7. Державна система моніторингу довкілля.
8. Екологічний моніторинг та об'єкти екологічного моніторингу.
9. Мережа контролю уражальних чинників техногенних НС.
10. Паспорт ризику ПНО.
11. Методика спостережень щодо оцінки радіаційної та хімічної обстановки.
12. Функціонування системи екологічного моніторингу.
13. Стійкість роботи підприємства і її складові.
14. Вимоги норм ІТЗ ЦЗ щодо забудови населених пунктів.
15. Захист від радіації у сховищах.
16. Послідовність проведення дослідження стійкості роботи ОГД.
17. Заходи, що повинні здійснюватись при плануванні, проектуванні і будівництві підприємств і населених пунктів.
18. Фактори, що впливають на стійкість роботи підприємства.
19. Заходи по підвищенню стійкості роботи системи управління виробництвом.
20. Дослідженні стійкості роботи ОГД.
21. Дослідження стійкості ОГД до впливу ударної хвилі.
22. Шляхи і способи підвищення стійкості роботи галузей господарської діяльності.
23. Дослідницькі групи при дослідженні стійкості роботи ОГД.
24. Вимоги Норм ІТЗ щодо забудови промислового об'єкта.
25. Основні кроки проведення дослідження стійкості роботи ОГД до різних вражаючих факторів.
26. Заходи по підвищенню стійкості інженерно-технічного комплексу.
27. Цільові функції ЄСЦЗ.
28. Джерела техногенної безпеки.
29. Паспортизація і реєстрація ПНО, виключення з реєстру.
30. Ідентифікація об'єктів підвищеної безпеки.
31. Декларація небезпеки та ліцензування.
32. Методика визначення ризиків.
33. Категорії небезпечних речовин.
34. ХНО і небезпека від них, поділ НХР на групи.
36. Токсодози і їх класифікація.
37. Зона можливого зараження та прогнозована зона хімічного зараження.
38. Стани вертикальної стійкості атмосфери.
39. Локалізація і знезаражування джерела хімічного впливу.

40. Аварійне та довгострокове прогнозування ХО.
41. Превентивні організаційні заходи зниження масштабів хімічного впливу на об'єкти і території.
42. Радіаційний і хімічний контроль на ОГД.
43. Режими радіаційного захисту.
44. Дезактивація об'єктів і території.
45. Евакуація населення та евакуаційні органи.
46. Особливості проведення евакуації при різних НС.
47. ЗІЗ, їх класифікація.
48. Сховища, їх об'ємно-планувальні рішення та обладнання, системи життєзабезпечення.
49. Медична служба ЦЗ держави та територій.
50. Особливості карантину та обсервації.
51. Вплив надлишкового тиску на людину.
52. Критерії стійкості ОГ до впливу ударної хвилі.
53. Класифікація пожеж та пожежна небезпека виробництва.
54. Вогнестійкість будинку та вогнестійкості конструкції.
55. Основні вражаючі фактори вибуху.
56. Класифікація виробництва за вибуховою, вибухопожежною і пожежною небезпекою.
57. Розрахунковий час відключення трубопроводів з горючими рідинами при аварії.
58. Зонування території при вибусі газоповітряної суміші.
59. Зсуви та чинники, які призводять до виникнення зсуву, протизсувні заходи.
60. Селі та карсти, умови їх виникнення та заходи по попередженню.

Політика академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Бикова О.В. Болієв О.В., Деревинський Д.М., Єлісеєв В.Н., Миронець С.М., Осипенко С.І., Півень Ю.О. та інші. Основи цивільного захисту: Навч. посібник К: 2008.– 223 с.
2. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2010.- 384 с.
3. Гончарук В.Є., Качан С.І., Орел С.М., Пуцило В.І., «Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях». Навчальний посібник, Видавництво НУ «Львівська політехніка». Львів, 2004р.,-136с.
5. Михайлюк В.О. Цивільний захист: Навчальний посібник. Ч.3: Цивільна оборона. – Миколаїв: УДМТУ, 2002.- 155 с.
- 6 Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: Навч. посібник.– К: Центр учбової літератури, 2008.– 158 с.
7. Осипенко С.І., Іванов А.В. "Організація функціонального навчання у сфері цивільного захисту". Навчальний посібник. -К., 2008. -286с.
8. Русаловський А.В., Вендичанський В.Н. Цивільний захист: Навч. Посібн./За наук.ред. Запорожця О.І., -К.: АМУ, 2008, -250с.
9. Сусло С.Т., Заплатинський В.М., Харамда Г.М. Цивільний захист: Навч. посібник/ За ред.. проф.. М.О. Біляковича.– К.: Арістей, 2007.– 386 с.
- 10 Самкнуров В.І. Цивільна оборона. Навчальний посібник. Одеса :Юридична література, Одеська національна юридична академія,2004,-120с.
- 11.Миценко І.М.,Мезенцева О.М. Цивільна оборона.-Чернівці:Книги ХХІ,2004.-404с.
- 12.Шоботов В.М. Цивільна оборона:Навчальний посібник.-Київ: "Центр навчальної літератури ,2004.-439с.
- 13.Кодекс цивільного захисту України . "01.07.2013р

Допоміжна:

1. Довідник з цивільної оборони / Г.Г. Міговіч, ЗАТ "Українська технологічна група". К. – 1998. – 526с.
2. Депутат О.П., Коваленко І.В., Мужик І.С., Цивільна оборона. Навчальний посібник / За ред. Кашина П.І. - Львів, "П.П. Васильович К.І.", 2005-338 с.
3. Методичні вказівки з курсу "Цивільна оборона" для студентів магістратури денної форми навчання / Укл.: О.І. Бабенко, Р.І. Черевко. – К.: КДЕУ, 1997. –136 с.
4. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). - Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. - 125 с.
5. Програма дій “ Порядок денний на ХХІ сторіччя”. К.:” Інтерсфера”., 2000.-359 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України
<http://www.president.gov.ua/>.
2. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua> .
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
<http://www.mon.gov.ua>, www.osvita.com.
5. Міністерство екології та природних ресурсів України
<http://www.menr.gov.ua/>.
6. Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи
<http://www.mns.gov.ua/>.
7. Рада національної безпеки і оборони України
<http://www.rainbow.gov.ua/>.
8. Новини про поточні події у світі, в т. ч. про надзвичайні ситуації
<http://www.100top.ru/news/> (російською мовою).
9. Сайт, присвячений землетрусам та сейсмічному районуванню території <http://www.scgis.ru/russian/>.
10. Сайт, присвячений надзвичайним ситуаціям природного характеру
<http://chronicl.chat.ru/>.
11. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.